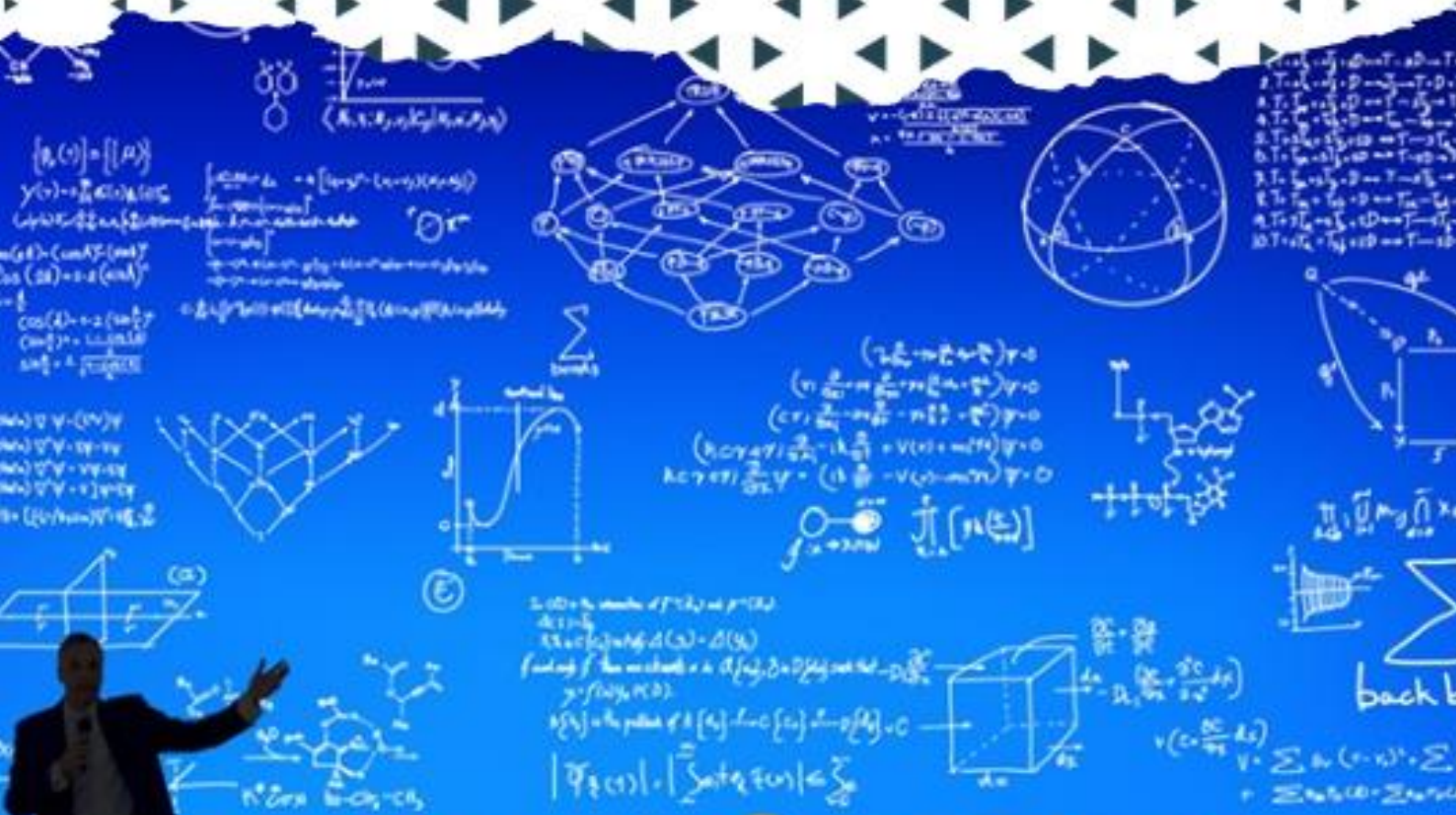

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

ZAMONAVIY ILM-FAN VA TA'LIM: MUAMMO VA YECHIMLAR ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

Google Scholar zenodo OpenAIRE

+998335668868

<https://innoworld.net>

2026

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2026-YIL № 3-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

UO'K: 616.31-083:613.4

**OG'IZ BO'SHLIG'I KASALLIKLARI RIVOJLANISHIDA BEMOR
GIGIYENA ODATLARINING TA'SIRI****Isaqjonov Muhammadkarim Kamoliddin o'g'li¹**

Central Asian Medical University xalqaro tibbiyot universiteti Terapevtik stomatologiya 1-kurs ordinatori, Burhoniddin Marg'inoniy ko'chasi 64-uy, Farg'ona shahri, O'zbekiston, tel.: +998 95 485 00 70, e-mail: info@camuf.uz¹
Email: artikbogani@gmail.com¹

Annotatsiya: Og'iz bo'shlig'i kasalliklari dunyo aholisida eng keng tarqalgan patologik holatlardan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, stomatologik kasalliklarning rivojlanishida nafaqat biologik omillar, balki bemorlarning shaxsiy gigiyena odatlari, ovqatlanish tartibi, zararli odatlari va turmush tarzi ham muhim rol o'ynaydi. Og'iz gigiyenasiga yetarli darajada rioya qilmaslik tish kariesi, gingivit, parodontit, stomatit kabi kasalliklarning rivojlanish xavfini bir necha barobar oshiradi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, aholining katta qismi tishlarni to'g'ri tozalash qoidalariga amal qilmaydi, bu esa og'iz bo'shlig'ida mikroorganizmlar to'planishiga va yallig'lanish jarayonlari kuchayishiga olib keladi. Shuningdek, noto'g'ri ovqatlanish, shirin mahsulotlarni ko'p iste'mol qilish, chekish, spirtli ichimliklar iste'moli va stomatologik ko'rikdan muntazam o'tmaslik ham kasalliklarning rivojlanishiga sabab bo'ladi. Mazkur tezisda og'iz bo'shlig'i kasalliklari rivojlanishida shaxsiy gigiyena odatlarining ahamiyati, ilmiy nazariy ma'lumotlar, statistik ko'rsatkichlar va zamonaviy profilaktika usullari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, to'g'ri gigiyenik odatlarni shakllantirish stomatologik kasalliklarning oldini olishda eng samarali va arzon usullardan biri hisoblanadi.

Kalit so'zlar: *og'iz gigiyenasi, tish kariesi, parodont kasalliklari, stomatit, gigiyenik odatlar, profilaktika, mikroflora, ovqatlanish.*

Kirish: Og'iz bo'shlig'i kasalliklari zamonaviy tibbiyotning dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, dunyo aholining 80–90 foizida turli darajadagi stomatologik kasalliklar uchraydi. Ushbu kasalliklarning keng tarqalganligi ko'p jihatdan shaxsiy gigiyena qoidalariga amal qilmaslik bilan bog'liq. Og'iz bo'shlig'i inson organizmining boshlang'ich ovqat hazm qilish qismi bo'lib, unda ko'plab mikroorganizmlar yashaydi. Normal holatda bu mikroflora muvozanatda bo'ladi, ammo gigiyena yetarli darajada saqlanmasa, patogen bakteriyalar soni ortib boradi. Natijada tish kariesi, milk yallig'lanishi, parodont to'qimalari kasalliklari va shilliq qavat zararlanishi rivojlanadi.

Shaxsiy gigiyena odatlari deganda tishlarni tozalash, og'izni chayish, to'g'ri ovqatlanish, zararli odatlardan voz kechish, stomatolog ko'rigidan muntazam o'tish kabi omillar tushuniladi. Ushbu odatlar yetarli darajada shakllanmagan bo'lsa, og'iz bo'shlig'i kasalliklari rivojlanish xavfi keskin ortadi. So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatadiki, kuniga kamida ikki marta tish tozalaydigan shaxslarda karies rivojlanish ehtimoli kamroq uchraydi. Aksincha,

gigiyena qoidalariga amal qilmaydigan bemorlarda parodont kasalliklari ko'proq aniqlanadi.

Shu sababli stomatologik kasalliklarni davolashdan ko'ra ularni oldini olish muhim hisoblanadi. Profilaktikaning asosiy yo'nalishlaridan biri esa to'g'ri gigiyena odatlarini shakllantirishdir.

Tadqiqot maqsadi va usullari:

Mazkur ishning asosiy maqsadi og'iz bo'shlig'i kasalliklari rivojlanishida shaxsiy gigiyena odatlarining ahamiyatini ilmiy-nazariy ma'lumotlar asosida tahlil qilish, gigiyena darajasi va stomatologik kasalliklar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash hamda profilaktika choralarining samaradorligini baholashdan iborat. Tadqiqot jarayonida stomatologiya, terapevtik stomatologiya, parodontologiya va profilaktik tibbiyot sohalariga oid ilmiy maqolalar, darsliklar, dissertatsiya ishlari hamda statistik hisobotlar o'rganildi. Tahlil davomida og'iz gigiyenasini darajasi, tishlarni tozalash odatlari, ovqatlanish tartibi, zararli odatlar va stomatologik kasalliklar tarqalishi o'rtasidagi bog'liqlik solishtirma usulda baholandi.

Nazariy tahlil usuli yordamida turli yosh guruhlarida og'iz bo'shlig'i kasalliklarining uchrash darajasi va gigiyena odatlarining shakllanganlik darajasi o'rganildi. Shuningdek, profilaktik choralar qo'llanilgan va qo'llanilmagan guruhlar natijalari solishtirildi.

Ilmiy ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, gigiyena qoidalariga muntazam rioya qilish stomatologik kasalliklarning rivojlanishini sezilarli darajada kamaytiradi. Shu bilan birga, noto'g'ri gigiyena yoki gigiyenaning yetarli darajada bajarilmasligi kasalliklarning og'ir shakllarda kechishiga olib keladi.

Natijalar: O'rganilgan ilmiy manbalar tahlili natijasida og'iz bo'shlig'i kasalliklarining keng tarqalganligi ko'p jihatdan bemorlarning gigiyenik odatlariga bog'liq ekanligi aniqlandi. Gigiyena darajasi past bo'lgan shaxslarda tish kariesi, gingivit va parodontit ko'proq uchrashi kuzatildi.

Kuniga ikki martadan kam tish tozalaydigan shaxslarda tish yuzasida yumshoq tish qoplami tez to'planadi. Ushbu qoplama tarkibida bakteriyalar ko'payib, kislotalar hosil qiladi. Kislotalar ta'sirida tish emali zararlanadi va karies rivojlanadi. Milk to'qimalarida yallig'lanish jarayonlari ham gigiyena yetishmovchiligi bilan bevosita bog'liq. Tish oralig'ida oziq qoldiqlari to'planishi gingivit rivojlanishiga sabab bo'ladi. Agar bu holat uzoq davom etsa, parodont to'qimalari zararlanib, tishlarning bo'shshishi kuzatiladi.

Tadqiqotlarda noto'g'ri ovqatlanish ham muhim omil ekanligi aniqlangan. Shirin mahsulotlarni tez-tez iste'mol qilish, gazli ichimliklar, yopishqoq ovqatlar tish kariesi rivojlanish xavfini oshiradi. Chekish odati mavjud shaxslarda shilliq qavat kasalliklari, parodontit va milk qonashi ko'proq uchrashi qayd etilgan. Tamaki tutuni og'iz bo'shlig'i to'qimalarida qon aylanishini buzadi va yallig'lanish jarayonini kuchaytiradi.

Shuningdek, stomatolog ko'rigidan muntazam o'tadigan shaxslarda kasalliklar erta bosqichda aniqlanishi va davolash samarasi yuqori bo'lishi aniqlangan. Natijalar shuni ko'rsatdiki, og'iz gigiyenasiga rioya qilish stomatologik kasalliklarning oldini olishda eng muhim omillardan biridir.

Muhokama: Olingan natijalar stomatologik kasalliklar rivojlanishida gigiyena odatlarining hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi. Zamonaviy turmush tarzida insonlarning ovqatlanish odatlari o'zgargan, shirin va qayta ishlangan mahsulotlar ko'proq iste'mol qilinmoqda. Bu esa og'iz bo'shlig'i mikroflorasining o'zgarishiga olib keladi.

Gigiyena qoidalariga rioya qilinmasa, og'iz bo'shlig'ida patogen bakteriyalar soni ortadi. Bakteriyalar hosil qilgan kislotalar tish emalini yemiradi, natijada karies rivojlanadi. Agar davolash o'z vaqtida amalga oshirilmasa, jarayon pulpit va periodontitga o'tishi mumkin.

Zamonaviy stomatologiyada profilaktika asosiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Gigiyena vositalaridan foydalanish, to'g'ri ovqatlanish, zararli odatlardan voz kechish va muntazam ko'rikdan o'tish stomatologik kasalliklarni kamaytiradi. Shunday qilib, gigiyena odatlarini shakllantirish stomatologik kasalliklarning oldini olishda eng samarali, oddiy va iqtisodiy jihatdan qulay usul hisoblanadi.

Xulosa: Og'iz bo'shlig'i kasalliklari rivojlanishida shaxsiy gigiyena odatlari muhim etiologik omillardan biri hisoblanadi. Gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik tish kariesi, gingivit, parodontit va shilliq qavat kasalliklarining rivojlanishiga olib keladi. Ilmiy ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, tishlarni muntazam tozalash, to'g'ri ovqatlanish, zararli odatlardan voz kechish va stomatolog ko'rigidan o'tish kasalliklarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Profilaktika choralarini keng joriy etish, aholining gigiyena madaniyatini oshirish va stomatologik ta'limni rivojlantirish og'iz bo'shlig'i kasalliklarini kamaytirishning asosiy yo'nalishlaridan biridir. Shu sababli stomatologik kasalliklarni davolashdan ko'ra ularni oldini olishga qaratilgan choralar ustuvor ahamiyatga ega bo'lishi kerak.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Axmedov, A. A. (2020). Stomatologiya asoslari. Toshkent: Fan nashriyoti.
2. Karimov, B. B. (2019). Og'iz gigiyenasi va stomatologik profilaktika. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti.
3. Usmonov, Sh. Sh. (2021). Terapevtik stomatologiya. Toshkent: Yangi asr avlodi.
4. World Health Organization. (2022). Global oral health status report. Geneva: WHO Press.
5. Petersen, P. E. (2021). The world oral health report: Continuous improvement of oral health. Geneva: World Health Organization.
6. Newman, M. G., Takei, H., Klokkevold, P. R., & Carranza, F. A. (2020). Carranza's clinical periodontology (13th ed.). Elsevier.
7. Lindhe, J., Lang, N. P., & Karring, T. (2018). Clinical periodontology and implant dentistry (6th ed.). Wiley-Blackwell.
8. Fejerskov, O., Nyvad, B., & Kidd, E. (2017). Dental caries: The disease and its clinical management (3rd ed.). Wiley-Blackwell.
9. Kidd, E. A. M., & Bechal, S. J. (2016). Essentials of dental caries (4th ed.). Oxford University Press.
10. Marsh, P. D., & Martin, M. V. (2018). Oral microbiology (5th ed.). Elsevier.
11. Wilkins, E. M. (2017). Clinical practice of the dental hygienist (12th ed.). Wolters Kluwer.
12. Harris, N. O., Garcia-Godoy, F., & Nathe, C. N. (2014). Primary preventive dentistry (8th ed.). Pearson.

